

Dokumenty

1

3. november 1938, 15.38 hod., Budapešť. Telegram prijatý: 19.50, vyhotovený: 20.00 hod.
Správa česko-slovenského vyslanca M. Kobra o ohlase Viedenskej arbitráže v Maďarsku a o jej medzinárodných dôsledkoch.

Viedeňské rozhodnutie vyvolalo pochopiteľné nadšenie¹. Naše porážka se zrači i v tom, že otvára dvere prirodzenému vývoji vytvoření společné hranice na Podkarpatské Rusi (viz depeši č. 1 075 ze šestého minulého měsíce)². Ribbentrop zde ustoupil společnému nátlaku italsko-polsko-maďarskému a tím projevil desinteressement na koridoru a na silném Československu. Nepochopitelný jest odklon od západních velmocí, jejich pomnutí při sestavě rozhodčího soudu, poněvadž jejich účast jako příštích garantů československých hranic byla logická a mohla snad zachrániti Užhorod. Tím rozhodnutím se zlepšila vnitropolitická situace a upravila posice nynější vlády a možnosti ústavních změn (viz depeši č. 1 058 ze čtvrtého minulého měsíce) jsou tím oddáleny.³

Kobr

AMZV ČR, TD 1938, č. 1 244. Kópia, strojopis.

¹B. Imrédy 3. 11. 1938 na zasadnutí ministerskej rady o viedenskom rozhodnutí povedal, že „ani iná vláda by priaznivejšie rozhodnutie a výsledok nedosiahla. Arbitrážne riešenie nevyhovovalo československej vláde, najmä nie Slovensku, pretože oni očakávali, že zachránia nielen Bratislavu a Nitrú, ale aj Košice, Mukačevo a Užhorod. Môžeme konštatovať, že naše požiadavky boli splnené na 92 %“. – ZM HÚ SAV, RH K. 51, MTJ 1938, 11. 3.

Hodnotenie záverov Viedenskej arbitráže z hľadiska Česko-Slovenska pozri VA. Dokumenty, I., s. 206 – 208, dok. č. 241.

Z aspektu Slovenska sa na adresu arbitráže Nemecka a Talianska oficiálne vyjadril predseda slovenskej autonómnej vlády 2. 11. 1938 v bratislavskom rozhlase: „Osudy slovenského národa sa dostali do slovenských rúk vo chvíli, keď 20-ročná politika priniesla štát k úplnému rozkladu tak na poli vnútornom, ako aj, a to predovšetkým, na poli medzinárodnom. Slovenská vláda mala možnosť zachrániť len to, čo sa ešte pre slovenský národ zachrániť dalo. O tom najlepšie svedčia slová ministra zahraničných vecí Nemeckej ríše von Ribbentropa, ktorý mi dnes vo Viedni povedal toto: Mníchov vás Slovákov zachránil pred veľkou katastrofou, pred úplným rozdelením, pred úplným rozkúskovaním. Nebyť Mníchovskej dohody, boli by sa vrhli na vás zájmyco z všetkých strán, rozkúskovali vás, boli by vás roztrhali, a preto za to, čo dnes máte, môžete ďakovať Mníchovskej dohode.“

Na poli medzinárodnom museli sme napäť všetky sily, aby sme pre slovenský národ zabezpečili takú územnú základňu, na ktorej sa môžeme v každom ohľade dostatočne vyvíjať. Právom sme dúfali, že sa nám podarí dosiahnuť z hľadiska etnického spravodlivé riešenie a že hranica slovensko-maďarská určená bude v duchu Dohody mníchovskej. No, nestalo sa to tak vo všetkom. Zodpovednosť za to padá predovšetkým na tých politikov, ktorí za posledných 20 rokov rozhodovali bez našej účasti a vôle o našom osude. Tak sme sa stali obeťou nespravodlivosti. Preto náš národ, i keď nie vlastnou vinou, stal sa objektom, predmetom, dostal sa do polohy, v ktorom rozhodovalo sa o ňom ako o porazenom nepriateľovi. A teda proti nemu, často i v rozpore s princípom etnickým. Veľmoci rozhodli; nič sa nedá robiť, iba skloniť hlavu a pracovať. Ale nikto nám nemôže zabrániť, aby sme celému svetu neoznámili, že na slovenskom národe spáchaná bola krivda. Veď pokiaľ podľa diktátu trianonského sotva 6 percent maďarského národa muselo žiť na Slovensku, zatiaľ podľa novej úpravy hraníc Slovenska takmer 20 percent slovenského národa bude musieť žiť v Maďarsku.

Slováci a Slovanky! Dnes vo Viedni arbitrážna komisia, ktorej bolo predložené určiť hranice Slovenska, upravila naše hranice voči Maďarsku a zároveň poskytla nám úplné garancie našich nových slovensko-maďarských hraníc. Týmto činom dosiahli sme dlho a netrepezlivo očakávanú istotu. Táto istota zaručuje všetkým obyvateľom Slovenska, že ich osobné a majetkové práva nebudú nijako narušené. Táto istota značí pokoj. Preto vyzývam vás v mene slovenskej vlády, aby ste postupovali presne podľa úprav nadriadených

úradov. Právna bezpečnosť na územiach, ktoré budú odstúpené, je zaistená, a to všetkým občanom bez rozdielu. V záujme pokoja prikazujem: všetci štátni a verejní úradníci nech sa spravujú podľa dispozícií svojich nadriadených úradov. Rozhodne nech neopúšťajú svoje miesta a nech vyčkávajú bližšie podrobnejšie pokyny.

Súkromníci, roľníci, obchodníci atď. nech sa nedajú zviest' k panike, nech neopúšťajú svoj majetok, lebo všetci obyvatelia odstúpeného územia budú môcť optovať, takže niet príčiny k prenáhlenému odchodu. Na toto upozorňujem aj našich slovenských kolonistov v maďarskom etnickom území. Slovenská vláda zaručuje všetkým obyvateľom primeranú pomoc a ochranu. Obraciam sa na vás Slováci a Slovenky, aby sme vás ubezpečili, že i na zmenšenom Slovensku nájde sa pre každého z vás živobytie. Národohospodári naši odborníci nás ubezpečujú, že na zmenšenom území budeme v každom ohľade sebestační. Niet teda žiadnej príčiny k malomyslnosti.

Očistení od cudzích živlov budeme môcť vo svojom domove úplne po svojsky žiť. Slovenská vláda zariadi všetko, aby sme teraz, keď už presne vieme rozsah svojho územia, presne stanovila podmienky nového nášho štátneho zriadenia, v ktorom – dá Boh – budeme spokojne žiť nielen my sami pre seba, lež budeme mravnou podporou pre tých našich bratov a sestry, ktorí sú odtrhnutím italsko-nemeckej arbitráže od nás odtrhnutí.

Prosim vedúcich činiteľov týchto našich bratov, kňazov, učiteľov, advokátov, lekárov, inteligentov vôbec, aby zostali medzi odtrhnutými našimi bratmi, aby títo v nich mali i naďalej svojich roduverných vodcov a radcov. Odrhnutá ratoľesť nesmie uschnúť, ba oživenie pre našu ratoľesť musí priniesť oživenie bratom, našim už dávnejšie v Maďarsku žijúcim. Môžu nás rozdeľovať hranice, duch náš bude však spoločný a tento spoločný duch bude nám zárukou, že národ slovenský nezahynie.“ Prejav J. Tisa v rozhlas, večer 2. 11. 1938. Zvukový archív Slovenského rozhlasu, sign. AF 2301; pozri Slovák, 4. 11. 1938, s. 1.

² V telegrame M. Kobr hodnotí cestu I. Csákyho do Varšavy, ktorú uskutočnil preto, aby získal Poľsko pre vytvorenie spoločnej maďarsko-poľskej hranice.

³ Pozri VA. Dokumenty I., s. 158, dok. č. 32.

2

3. november 1938, Bratislava.

Zoznam okresov a obcí vypracovaný A. Granatierom a P. Horváthom, expertmi pre etnické otázky, ktoré podľa viedenského rozsudku mali pripadnúť Maďarsku.

Hlásenie

Podľa hraničnej čiary, nakreslenej arbitrami vo Viedni dňa 2. novembra 1938, bude odovzdané Maďarsku nasledovné územie:

I. Celé okresy:

1. Dunajská Streda	70	obci
2. Komárno	26	
3. Stará Ďala	26	
4. Parkan	32	
5. Nové Zámky	22	
6. Želiezovce	38	
7. Feledince	58	
8. Tornaľa	44	
9. Kráľovský Chlmec	45	

II. Takmer celé okresy s výnimkou:

10. Galanta	42	obci
-------------	----	------

s výnimkou obcí: Páld, Pustý Fedýmeš, Abrahám, Gest, Dolná Streda n/ Váhom.

11. Vráble	38	obci
------------	----	------

s výnimkou obcí: Babindol, Malé Hyndice, Veľké Hyndice.